

Verksamhetsberättelse

Centrum för naturvägledning 2014

Workshop med naturvägledning i form av krabbfiske vid nationell naturumträff på Koster i oktober 2014.

Året i korthet

2014 har Centrum för naturvägledning (CNV) funnits sex år på Sveriges lantbruksuniversitet på Naturvårdsverkets uppdrag. Två teman var i fokus under året. Dels barn och unga med anledning av det nationella temat för naturens år 2014 - "Uteåret UNG". Ett nummer av Naturvägledaren gavs ut på temat och CNV fortsatte att engagera sig i samarbetet i Utenavet – det nationella nätverket för utomhusbaserat lärande. Det andra temat var planering för Naturvägledning. Ett nyhetsmail, ett nummer av naturvägledaren om planering och en workshop på samma tema gavs i anslutning till naturumträffen på Koster i oktober. Professor Sam Ham var gästföreläsare. Sams bok översattes under året inför utgivning på svenska. Ett bokkapitel om tillgänglighet producerades till serien Grön entreprenör med SLU Omvärld i Alnarp. CNV:s fjärde tematiska kapitel i samma serie.

Kursen Naturvägledning för yrkesverksamma gavs för femte gången. Sam Ham avslutade formellt sin tid som forskare i August T Larssons gästforskarprogram men återkommer 2015 som del i forskningsprojektet "Planering av kulturarvsinterpretation".

Projektet som finansieras av Riksantikvarieämbetets forsknings- och utvecklingsmedel genomfördes i sin första fas. Guidningar och utställningar filmades i Läckö, Huseby och Hornborga under sommarhalvåret. En workshop med aktörerna på respektive plats och en gemensam för samtliga inblandade genomfördes i oktober. Projektet ska leda till fördjupad kunskap om naturvägledningssituationen – om sammanhangs- och meningsskapande hos besökare, om medvetna och omedvetna systemgränser som till exempel mellan natur och kultur och inte minst om naturvägledningens möjligheter att bidra till delaktighet och demokrati. En modell för hur naturvägledning kan planeras med utgångspunkt från dessa perspektiv kommer att tas fram. Genom projektet gavs också ett seminarium för CNV:s nätverk i Stockholm med en av Europas främsta experter på planering av interpretation, James Carter.

CNV ordnade under senhösten ett seminarium på Kungliga skogs- och lantbruksakademien i Stockholm på tema Naturvägledning i skog –i samarbete med föreningen Skogen i Skolan.

Naturvårdsverkets riktade projektuppdrag till CNV innebar bland annat att manus för en handledning i naturvägledningsplanering inom naturvården togs fram. Boken ska i framtiden fungera som vägledning för länsstyrelserna och komplettera den handbok om tillgänglighet i skyddad natur som Naturvårdsverket tidigare publicerat i samarbete med Riksantikvarieämbetet.

Arbetet med stöd till och utveckling av naturumverksamheten fortsatte med besök hos sex naturum. "Besökarnas tankar" en rapport från studien som genomfördes i samarbete med naturum 2013 för att testa utvärderingsmetoden "thought listing" (tankelistning) i utställningarna publicerades. Ett uppföljande projekt där naturum utvärderade guidningar med samma metod genomfördes.

CNV besöker fjälleder i Marsfjällen tillsammans med Länsstyrelsen i Västerbotten

Basverksamhet 2014

Seminarier och föreläsningar

Workshopen ”**A sense of Place – om planering av naturvägledning och kulturmiljöpedagogik** gavs i Riksantikvarieämbetets lokaler i Stockholm den 16 juni. Kursledare var James Carter, författare till handboken ”A sense of Place” och en av Europas främsta konsulter och utbildare inom planering för interpretation. 30 personer deltog. Samarbete med PAKI-projektet.

Workshopen **Planering för naturvägledning** hölls 9-10 oktober på Koster. Målgruppen var naturvägledare som ville utveckla sin kunskap om planering och framförallt naturums föreståndare som fanns på plats i anslutning till naturums nationella träff. Sam Ham och hans modell för planering gavs stort utrymme – dessutom gavs en överblick över planeringsmodeller generellt och ett konkret exempel på hur planering för delaktighet går till från Vänermuseet i Lidköping. 25 personer deltog.

Sam Ham föreläser om planering för interpretation.

Ett seminarium på tema: **Kommunikation om skog - i skogen!** om naturvägledning och utomhuspedagogik som viktig del i arbetet med skogens sociala värden genomfördes hos KSLA i Stockholm den 27 november. Seminariet gavs i samarbete med Skogen i skolan och Föreningen Skogen. Syftet var att lyfta fram goda exempel, diskutera praktiska och strategiska kommunikationsbehov och –metoder i skogslandskapet och påbörja ett samarbete kring kommunikation och naturvägledning i det vardagliga skogslandskapet. 30 personer deltog.

Workshop om utvärdering av publik verksamhet på museer på Läckö

CNV bidrog med en workshop om kvalitativa utvärderingsmetoder på Naturhistoriska museers samarbetsorganisationens NAMSAS årsmöte på Läckö i september.

Föreläsningar

CNV har under året föreläst på **Naturhistoriska riksmuseet**, vid **Danska naturvägledarföreningens årsmöte i Danmark**, för **Lundellska gymnasiet** i Uppsala, på kurs för **Gröna entreprenörer i Alnarp** och för **Biologiska geovetenskapliga linjen** vid Stockholms universitet. Om försöket med "thought listing" med naturum vid **Friluftsforskningskonferensen** och vid **Interpret Europas konferens** i Kroatien. Samt om naturvägledning för barn och unga vid **Tankesmedjan för friluftsliv**, för **Naturens år-nätverket** och för **naturum** (se nedan).

En workshop om utvärdering av publik verksamhet på museer leddes av CNV vid NAMSAS höstmöte på Läckö i september 2014.

Information och publikationer

Webben – www.cnv.nu

Arbetet med att uppdatera och hålla CNV:s webbsida aktuell har pågått kontinuerligt under året. SLU har anställt en ny webstrateg som ser över universitetets webbplats som helhet, vilket även påverkar CNV. I den enkät som skickades ut till de anslutna till CNV:s nätverk av naturvägledare ställdes flera frågor om vilken information som efterfrågas på webbplatsen.

Nyhetsmail

Utskick till nätverket med aktuell information från Centrum för naturvägledning har gått ut vid fem

tillfällen under året.

Naturvägledaren

Under 2014 utkom två nummer av Naturvägledaren. Det första numret på tema *Naturvägledning för barn och unga* och det andra om *Att planera för naturvägledning*. Ett tredje nummer med tema *Naturvägledning och hälsa* förbereddes under 2014 (och publicerades i januari 2015).

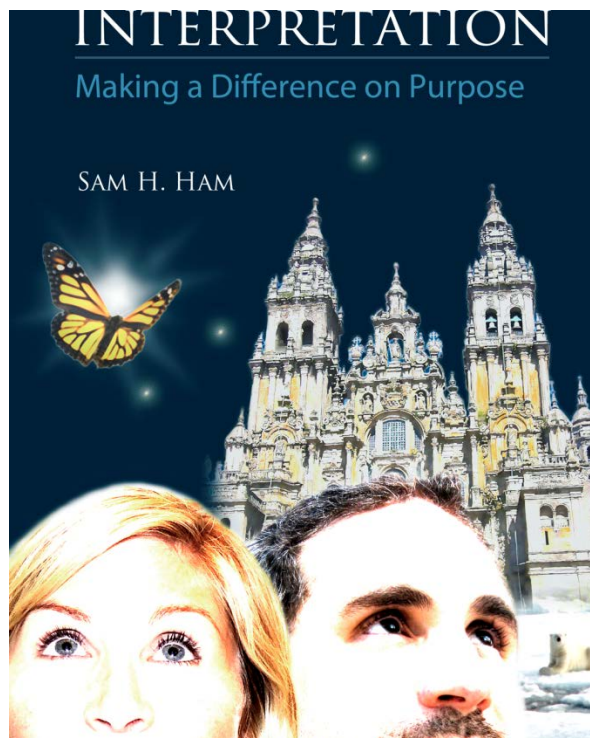
Under hösten har CNV arbetat med olika förslag till en ny form för Naturvägledaren, som gör det möjligt att enkelt skriva ut tidningen i pappersform för dem som så önskar.

Publikationer från CNV

Rapporten *Besökarnas tankar*, om utvärdering i naturum med tekniken "Thought listing", kom från tryck i oktober, lades ut på webb och distribuerades till samtliga naturum i samband med den årliga träffen på Koster i oktober.

Arbetet med översättning av Sam Hams bok *Interpretation – making a difference on purpose* har pågått under året. En överenskommelse med Carlssons förlag om att ge ut boken har slutits. Möjlighet att söka tryckbidrag har undersökts.

CNVs tidigare publikationer har funnits tillgängliga. Skriften "Tio tänker om naturvägledning" från 2008 såldes slut under året och finns nu istället tillgänglig digitalt.

*CNV har arbetat med översättningen
av Sam Hams bok
Interpretation – making a difference
on purpose.*

Samverkan och nätverk

Rådgivande grupp

CNVs rådgivande grupp sammanträdde i Tyresta i juni. I gruppen ingick 2014: Ewa Bergdahl, Sven Hultman, Klas Sandell, Lena Johansson och Per Wallsten. CNV representeras av Eva Sandberg och Anders Arnell. Gruppen diskuterade bland annat terminologi för översättning av Sam Hams bok samt strategier för utveckling av naturvägledning i Sverige genom centret framöver.

Naturens år

CNV har deltagit arbetet inom samverkansgruppen Naturens år och informerat om verksamheten vid de samrådsmöten som ägt rum i Ulriksdal (WWF), på Skeppsholmen (STF), på Östermalma (Jägarförbundet) samt i Stockholm (Naturvårdsverket) under året. Vid mötet på Skeppsholmen i maj gav CNV en föreläsning om Naturvägledning för barn och unga med erfarenheter från det nordiska arbetet. CNV förberedde också för att ta över ansvar för arbetet med nätverket 2015.

KOMSA / NAMSA

NAMSA - Naturhistoriska museers samarbetsorganisation samlades för höstträff på Läckö i september för 25-årsjubileum. CNV bidrog (inom ramen för arbetet med KOMSA - arbetsgrupp för natur- och kulturmiljökommunikation) med en workshop om tekniker för utvärdering i museer.

Nationellt nätverk för utbildare

Arbetet i det nationella nätverket för utbildare samordnades under året med arbetet för en utbildningsnorm för utbildning av naturguider. Normtexten producerades i sin slutliga form och en arbetsgrupp för etablerande av en huvudman för normen leddes av CNV. En workshop förbereddes inför januari 2015.

Närnaturguiderna (Naturskyddsföreningen och Studieförbundet)

CNV har stöttat ett initiativ inom Naturskyddsföreningen om att återuppta arbetet med utbildningskonceptet Närnaturguiderna. CNV har i samråd med föreningen och Studieförbundet planerat för en nationell satsning för att säkra att konceptet med korta naturguideutbildningar lever vidare. En gemensam plan togs fram där CNV och Sveriges naturum tillsammans med Studieförbundet arrangerar korta guideutbildningar över hela landet med start 2015. CNV kommer 2015 att ge en första pilotkurs inom ramen för samarbetet - som riktas till naturums sommarpersonal.

Nordiskt samarbete

Resultaten från projektet *Naturvägledning för barn och unga* (som genomfördes med stöd av Nordiska ministerrådet 2013) med nordiska perspektiv på bra naturvägledning för barn och unga spreds även under 2015. Dels vid en workshop vid Tanquesmedjan för friluftsliv, dels för nätverket naturens år och dels för naturum vid den nationella träffen på Koster i oktober.

Gruppen tog också fram en ansökan till Nordplus för ett Nordiskt – Baltiskt kunskapsutbyte för utbildare. Ansökan beviljades ej då gruppens samverkan bedömdes vara för etablerad redan.

Den 8-10 september träffades den nordiska samarbetsgruppen hos Statens naturopsyn (SNO) i Röros i Norge. Representanter från Danmark, Norge, Sverige och Finland deltog. En plan för fortsatt arbete med strategiskt viktiga frågor i ett nordiskt perspektiv togs fram – bland annat diskuterades en gemensam nordisk konferens och läromedelsproduktion.

Europeiskt samarbete

Arbetet med projektet "Inherit" som finansieras med medel från EU har pågått under året. Projektets syfte är att utveckla koncept för kompetensutveckling för yrkesverksamma naturvägledare på europeisk nivå. Projektet har tagit fram en behovsanalys för utbildningar, best practice för utbildningar i Europa och en kompetensprofil för "heritage interpreters". CNV har bidragit löpande och deltog i arbetsmöten i Belgien i januari, i Kroatien i juni och i Polen i december.

En pilotkurs kommer att genomföras i Sverige i projektets slutfas 2016.

Utenavet

CNV har deltagit i nätverket Utenavets arbete. Arbetet har koncentrerats på förberedelser inför den stora konferens om utomhusbaserat lärande för skolor och organisationer – "Ute är inne" som kommer att äga rum i Linköping den 17-18 september 2015. CNV arbetar särskilt med ett spår som handlar om hur förvaltare av skyddad natur kan planera för att ta emot barn och unga (med Tjäderstigen i Tyresta som exempel).

Nätverket

CNV:s nätverk (personer som aktivt bitt att få information från CNV) hade efter en rensning av registret 1684 medlemmar i slutet av 2014. Anslutna till CNV:s facebookside, gruppen Naturvägledare i Sverige och "Linked in" gruppen ökar stadigt.

Den nordiska samarbetsgruppen sammanträdde vid doktors tjärn och naturcentret "Dokortjønna" i Röros i september 2014.

Överblicksansvar och omvärldsbevakning

CNV har löpande uppdaterat kunskapen om utveckling inom området genom deltagande i konferenser, medlemskap i relevanta organisationer, personliga möten, telefonsamtal, webbsidor, publikationer, böcker och sökmotorer (Meltwater).

Interpret Europes konferens i Kroatien

CNV deltog i Interpret Europes konferens i Kroatien i maj. CNV föreläste om Thought listing-projektet. CNV har också varit aktiva i organisationen till exempel genom att föreslå styrelseledamöter. Konferensen dokumenterades genom ett särskilt nyhetsmail och i Naturvägledaren 2:2014.

Communicating Archaeology to the Public

CNV deltog i en workshop vid Göteborgs universitet den 10 november, med tema att kommunicera arkeologi till allmänheten. Den var en del av ett EU-finansierat tvärvetenskapligt projekt, NEARCH (New ways of Engaging audiences Activating societal relations and Renewing practices in Cultural Heritage) som pågår 2013-2018. Utgrävningarna i Nya Lödöse i Göteborg, en av fallstudierna presenterades.

Flora och faunavårdskonferensen

Centrum för naturvägledning deltog vid Flora och faunavårdskonferensen som ArtDatabanken arrangerar årligen i Uppsala i april. Konferensen är en årlig träffpunkt för naturvårdare med bevarandet av den biologiska mångfalden som utgångspunkt. CNV deltog med ett informationsbord.

Enkätundersökning

CNV har under hösten genomfört en större enkätundersökning riktad till hela sitt nätverk, bland annat med syfte att ta reda på vad målgruppen, naturvägledare i Sverige, har för behov och att det centret arbetar med matchar dessa. CNV har tidigare genomfört ett par enkätundersökningar, dels till nätverket som helhet, både skriftligt och genom djupintervjuer, och dels riktad till en särskild grupp (länsstyrelser). Flera av frågorna i denna enkät är hämtade från tidigare enkäter för att jämförelser ska kunna göras över tid. Av 1 684 medlemmar i nätverket besvarades den av 416 personer (nära 25 procent). Sammanställning och analys av resultatet påbörjades 2014.

Remisser

CNV har under våren avgivit yttranden på de flesta av Naturvårdsverkets remisser om ändrade föreskrifter för nationalparker. Dessa yttranden gjordes för fakulteten för naturresurser och jordbruksvetenskap vid SLU.

CNV avgav yttrande på Naturvårdsverkets remiss av vägledningen "Organiserat friluftsliv och naturturism i skyddad natur" samt remissen om "Storslagen fjällmiljö".

Gemensam planering med Naturvårdsverket

CNV har sammanträtt med Naturvårdsverket vid sex tillfällen under 2014 för löpande rapportering, avstämning och planering.

Forskning, utbildning och samverkan inom SLU

CNV har för tredje och sista året samarbetat med professor Sam Ham vars vistelse på SLU finansieras inom ramen för August T Larssons gästforskarprogram. Sam Ham fanns på plats på SLU under september och oktober.

Sam Ham, Avdelningen för miljökommunikation och CNV, har samarbetat i syfte att inom ämnet miljökommunikation utveckla forskning inom naturvägledning. Riksantikvarieämbetets medel för forskning och utveckling finansierade med början 2014 ett treårigt projekt (2014-2016) om Planering för kulturarvsinterpretation. Naturum Vänerskärgården och Läckö slott, naturum Kronoberg och Hornborga med flera deltog – guidningar och utställningar filmades och dokumenterades i Läckö, Huseby och Hornborga under sommarhalvåret. En workshop genomfördes på vardera platsen under hösten och en gemensam workshop för alla inblandade genomfördes på Läckö i oktober.

Avdelningen för landskapsarkitektur slutredovisade ett underlag för forskning om naturvägledning inom området landskapsarkitektur och ett möte om möjligheter till samarbete och forskningsutveckling mellan avdelningarna genomfördes.

CNV bidrog med en föreläsning om försöket att utvärdera naturvägledning på naturum med "Thought listing" för Friluftsforskningskonferensen på Tankesmedjan för friluftsliv i april.

Institutionen för stad och land

Naturvägledning för yrkesverksamma 3 hp

CNV:s universitetskurs Naturvägledning för yrkesverksamma hölls för femte gången, med 20 deltagare. Första kursträffen ägde rum på Ultuna i början av september och innehöll bland annat föreläsningar och övningar med Lars Hallgren och Sam Ham samt studiebesök med reflektioner kring nyskapande naturvägledning i Uppsala. Deltagarna har arbetat med tre hemuppgifter: analys av naturvägledningssituation, litteraturstudie och projektarbete kring egen verksamhet. Andra kursträffen i december ägnades åt projektredovisningar, litteraturseminarium, reflektionsövningar och ett studiebesök på Evolutionsmuseet. Kurstillfälle två för kursen 2013 hölls i januari 2014. En reviderad kursplan har tagits fram inför 2015 års kurs.

CNV har hållit föreläsningar om naturvägledning för studenter på landskapsarkitektutbildningen.

CNV har hållit föreläsning om naturvägledning för master-studenter i miljökommunikation.

CNV har vid några tillfällen föreläst om naturvägledning/interpretation för internationella grupper (från USA och Kina) som besökt Institutionen för stad och land.

CNV deltar löpande i ledningsgruppens arbete inom institutionen för Stad och land.

CNV deltar i kommunikatörsnätverket på SLU. CNV har haft ett möte med kommunikationschefen om hur vi kan nå ut till nya kanaler, både inom och utanför universitetet.

CNV har varit aktiva i institutionens utveckling av samverkansuppgiften genom arbete i institutionens samverkansgrupp och genomförandet av en samverkansdag i oktober.

Projektuppdrag för Naturvårdsverket

”Allemansrätten” – handledning för naturvägledare

Projektet syftar till att CNV ska utarbeta ett material som ska underlätta naturvägledares kommunikation om allemansrätten, riktat till olika målgrupper. CNV har bland annat diskuterat uppdraget med Emma Martinell från Håll Sverige Rent, som arbetat framgångsrikt med kampanjer om Allemansrätten. Som en del i projektet deltog CNV vid Håll Sverige Rents konferens den 19-20 november, där ett av fyra teman var just Allemansrätten och där aktörer från bland annat LRF och Svenska Turistföreningen medverkade. CNV tog fram förslag på text och form ”allemansblocket” tillsammans med en konsult. Projektet slutförs 2015.

Dialog för landskap

CNV utarbetade enligt uppdraget ett förslag till utbildningspaket för hur man i den Europeiska landskapskonventionens anda kan använda naturvägledning som ett redskap för att involvera medborgare i en dialog om eller som stöd för planering i landskap. Målgruppen arbetar lokalt med ett helhetsperspektiv. Kursen planerades och ett underlag för handledningsmaterial togs fram. Kursen planerades till oktober men ställdes in på grund av för få deltagare.

Naturvägledning i skyddad natur och Sveriges nationalparker

CNV höll i ett webinarium för förvaltare av skyddad natur om hur man kan planera för naturvägledning, utifrån erfarenheter med arbetet med att planera för naturvägledning i den blivande nationalparken Åsnen.

Ett manus till en handledning för planering, genomförande och utvärdering av naturvägledning har tagits fram och ska slutföras 2015 genom ett kompletterande uppdrag.

På LONA-dagen i Kristianstad med tema ”Information och naturvägledning” höll CNV i en föreläsning om naturvägledning i tätortsnära natur ”*Närnatur för alla – naturupplevelser för kunskap och engagemang*”. Cirka 40 personer deltog.

CNV svarade på en remiss om omarbetning av riktlinjer för arbetet med nationalparkers entréer.

Arbete med entréer för både Abisko och Tivedens nationalparker har fått stöd genom diskussioner med CNV och skriftliga utvecklingsförslag. Inledande samtal har även förts med förvaltare av Muddus nationalpark.

CNV deltog på Naturvårdsverkets årliga träff för förvaltare av nationalparker.

Tankesmedja för friluftsliv

CNV var medarrangör till tankesmedjan med temat ”Vägar ut – friluftslivets förutsättningar” på Djurönäset i Stockholms skärgård. Förutom att medverka i planeringen (även av den kommande smedjan 2015) deltog CNV med fyra personer på smedjan samt bidrog med två välbesökta workshops: ”Naturvägledning för barn och unga” och ”Utvecklad utbildning för naturvägledare”.

CNV har bidragit löpande i planering av tankesmedjan 2015.

Utveckling av naturumverksamheten

CNV medverkade vid sex utvärderingsbesök på naturum: Söderåsen, Getterön, Dalarna, Värmland, Fulufjället och Vålådalen. Uppföljande dokument med reflektioner och utvecklingsförslag har sänts till naturum och Naturvårdsverket.

CNV medverkade på naturumträffen på Koster i oktober, med inspirationsföreläsning av professor Sam Ham, en workshop om naturvägledning i skolan samt "Sam's corner" där deltagarna fritt kunde ta upp och diskutera frågor med Sam Ham.

CNV arrangerade ett seminarium i anslutning till naturumträffen, om planering av naturvägledning, med 22 deltagare huvudsakligen från naturum (se ovan). Sam Ham höll i en workshop på seminariet. Föreläsningar hölls även av Eva Sandberg, CNV och Lars Göran Nilsson, Vänermuseum som talade om hur museet planerar för delaktighet.

Utvärdering enligt metoden *thought listing* genomfördes på tre naturum under året, nu med fokus på guidningar. Rapporten *Besökarnas tankar* slutfördes och trycktes med resultat och slutsatser av två års försök med metoden på naturum.

CNV medverkade i arbetsgruppen för revidering av de nationella riktlinjerna för naturum, tillsammans med Thomas Hansson och Evelina Selander från Naturvårdsverket.

Samarbetet med Naturhistoriska riksmuseet utvecklades under året utifrån våra respektive uppdrag kring stöd till naturum. Bland annat togs ett gemensamt dokument fram kring ansvarsfördelning mellan CNV, NRM och NV.

Förmedling av natur-och kulturvägledning ur ett besöksperspektiv

Genom projektet skulle CNV bidra till arbete med destinationsutveckling på Utö, genom att hålla i en process med lokala aktörer och bidra med naturvägledningssperspektiv. Projektet gick inte att genomföra då det inte var tillräckligt väl förankrat med de lokala aktörerna. Med hjälp av tiden som var avsatt för 2014 års projekt planerade CNV för ett liknande projekt och inventerade lämpliga platser inför 2015.

Kvalitetssäkring av naturguidning

CNV har stöttat de aktörer som tagit på sig att fortsätta utveckla en national norm för utbildning av naturguider, genom att hålla i möten och underlätta kontakt med referensgruppen för arbetet. Genom en arbetsgrupp har CNV bidragit till arbetet med att ta fram beskrivning av normen som de involverade aktörerna ställer sig bakom och finansieringsmöjligheter har undersökts. Avgörande frågor om normen kommer att diskuteras på en utbildarträff som CNV håller i januari 2015 och normen planerar att sjösättas våren 2015.

Vägledning – Statliga lederna i fjällen

Skyltning, naturvägledning och förmedling av information kring fjälleder har undersökts och analyserats av CNV genom fallstudier i Saxnäsområdet och en i Abiskoområdet. Projektet och dess förbättringsförslag har redovisats i en rapport till Naturvårdsverket.

CNV deltog vid invigning av Naturum Laponia i september.

Externfinansierade projekt

Bidrag till bok om naturupplevelser för personer med funktionshinder

CNV har bidragit med ett kapitel i kursboken *Naturupplevelser för oss alla - forskningen visar vägen*, utgiven 2014 av SLU Alnarp med syfte att inspirera och ge kunskap till företagare på landsbygden som vill utveckla sin verksamhet så att den blir tillgänglig för personer med funktionshinder. CNV:s bidrag var kapitlet *Att göra naturvägledning tillgänglig – med ny och beprövad teknik*, som beskriver hur landsbygdsföretagare med ökad kunskap och små medel kan öka tillgängligheten både för naturvägledning i form av guidningar och för obemannad naturvägledning som skyltar och ljudfiler.

Bidrag till planeringsprocess i Världsarvet Birka och Hovgården

CNV har på uppdrag av Riksantikvarieämbetet (RAÄ) bidragit som processledare och föreläsare vid den första workshopen av fyra för aktörer som är aktiva i kulturarvskommunikation i världsarvet Birka och Hovgården. Processen är del i den nationella gemensamma utvecklingsprocess som CNV, RAÄ och Statens fastighetsverk driver tillsammans.